

Predgovor

Dragi čitatelju!

Iako smo već dobroano zagazili u 21. stoljeće, speleološka istraživanja su još daleko od crpljenja svih tajni podzemnog svijeta. Krš i njegovo podzemlje istražuju se već više od 100 godina. Iako su temelji teorija krša i okršavanja postavljeni na prvim istraživanjima Dinarskog krša, taj isti nudi još mnogo prostora za nova otkrića. Razvojem tehnika i širenjem spoznaja o kršu mijenja se percepcija prostora kao i cilj istraživanja. Do 2004. godine „bijela točka“ na speleološkoj karti Hrvatske bila je područje koje je predmet ove uredne hrpe papira što ih držite upravo u rukama. U posljednjih stotinjak godina speleolozi su se samo u nekoliko navrata doticali ovog nepristupačnog područja, no o tome će više biti govora u stranicama koje slijede. U daljoj prošlosti je „Šverda“ bila vezana za Kastavce. Kroz te su krajeve komunicirali Kastavština i područje Gerova. U šumama su vrijedni ljudi proizvodili drveni ugljen i tesali drvo za raznu građu. Ugljen i građa su korišteni u regiji, ali i izvoženi u zemlje Europe. Mnoge crtice i događaje iz života Kastavaca u „gori“ vrijedno je prikupio i objavio akademik Ivo Jarda (1957). Kako se radi o mnogim svjedočanstvima starim do 150 godina smatrali smo ih vrijednim i neizostavnim znanjem, koje će dopuniti poglavlja o pojedinim područjima i temama. Tekst je pisan na izvornom kastavskom čakavskom dijalektu i ostavljen je u originalu kao vrijedno povijesno nasljeđe.

Kasnije tijekom Drugog svjetskog rata, na Šverdi je bio jedan od najvećih regionalnih zbjegova domaćeg stanovništva pred fašističkim okupatorom. Nakon rata, promjene načina života udaljavaju ljude od šume, a u ovoj divljoj prašumi u miru uživaju uglavnom njeni stanovnici: medvjedi, vukovi, divlje mačke, jeleni, divlje svinje... Kastavci se opet vraćaju 2003./2004. u potrazi za atraktivnim područjem za speleološka istraživanja. Već prvim susretom svima je jasno, pronađen je speleološki „El Dorado“. Područje na kojemu gotovo nije istraživano, a gdje god se čovjek okrene nailazi na fascinantne vanjske krške tvorbe posute velikom količinom ulaza u podzemlje. Nizale su se godine, prolazili kampovi, vikend istraživanja, mijenjale se generacije, no područje je djelomično istraženo tek uz Slovensku

granicu, a rezultati su svake godine impresivni. Sa suprotne strane imaginarne linije, slovenski kolege duži period istražuju i također potvrđuju atraktivnost ovog krškog prostora, kao i vrijednost truda uloženog u istraživanje. Impresivne dubine jama, morfologija, fauna, klima i ostale specifičnosti karakteristika su ovog predalpskog krškog relikta nadomak moru.

Visinske razlike između krških vrhova, platoa i izvora Kupe i Rječine su i do 1000 m visine što nam daje naslutiti da ima prostora za još veće speleološke objekte i sustave koji dreniraju podzemne vode prema izvorima. Mnoge su tajne koje i dalje skriva Šverda. Točnije postavljanje granica slivnog područja izvora Rječine i Zvira, koji su od životne važnosti za budućnost regije kao i zaštite tog prostora. Biospeleološka istraživanja ukazuju na veliki potencijal otkrivanja novih vrsta s kojima se znanost još nije susrela. Mnoga područja još nisu pregledana. Možda 150 istraženih jama zvuči mnogo, no moglo bi se reći da se radi tek o preliminarnom pregledu dijela terena. Pisani tragovi o speleološkim istraživanjima područja Gorskog kotara su nažalost rijetki. Izuzmemo li sustavna istraživanja područja Risnjaka od strane speleološkog kluba Samobor i speleološkog odsjeka Dubovac iz Karlovca na području Gerova, ostala istraživanja se svode na sporadična istraživanja različitih speleoloških organizacija.

Tijekom prvih 10-ak godina istraživanja, neke nelogičnosti na terenu nismo mogli objasniti do nedavno pročitano rada o glaciokršu slovenskog Snežnika (Žebre, 2016). Tek nakon upoznavanja glaciokrša i „aha efekta“ puzzle se u glavi slažu i nelogičnosti na terenu kojima se godinama susrećemo postanu jasnije. Potraga za položajima ulaza mijenja se shvaćanjem drugačijeg načina okršavanja Šverde. Dok ovih prvih desetak godina možemo smatrati klasičnim pogledom na krš i upoznavanjem terena, s novim saznanjima okrećemo novu stranicu istraživanja i shvaćamo da hladna Šverda priča priču koju tek moramo početi shvaćati. U speleologiji se često dešava kad misliš da si već iscrpio sve mogućnosti, shvatiš da si tek na početku, no uostalom nije li upravo nepoznanica čar speleologije?!